

УДК 796(030)=133.1"1998/2018"

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-4-26>

Ольга РОМАНЧУК,

orcid.org/0000-0001-8215-9741

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри української та іноземних мов
Львівського державного університету фізичної культури
імені Івана Боберського
(Львів, Україна) *olgabrvska@gmail.com*

Ростислав КОВАЛЬ,

orcid.org/0000-0001-9284-7505

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української та іноземних мов
Львівського державного університету фізичної культури
імені Івана Боберського
(Львів, Україна) *kovalrostyslav@gmail.com*

ЗОБРАЖЕННЯ ФУТБОЛУ У ФРАНЦУЗЬКИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ПРАЦЯХ (1998–2018 РР.)

У статті розглянуто та проаналізовано основні перекладні й тлумачні словники, які стосуються футболу та були опубліковані французькою мовою в період із 1998-го до 2018 року. Актуальність роботи зумовлена необхідністю ознайомлення вітчизняних фахівців із галузевими працями французькою мовою провідних іноземних лексикографів і лінгвістів кінця ХХ – початку ХХІ століть. Часові рамки дослідження обмежено періодом, коли збірна Франції з футболу здобула свої найбільші перемоги. Підвищений інтерес до ґрунтовного вивчення та аналізу футбольної лексики французької мови має підсумком зазвичай видання відповідних словників. За результатами проведеної роботи встановлено, що за останні 20 років вийшла низка багатомовних словників футбольної термінології: "Dictionnaire du football: 6 langues" (1998); "Fußball-Wörterbuch in 7 Sprachen" (2006); «Мова футболу. Шестимовний словник футбольної лексики» (2009); "Le grand dictionnaire de football" (2010); "Langenscheidt UEFA. Praxis Wörterbuch Fußball" (2010); а також словників французькою мовою, присвячених найрізноманітнішим аспектам футболу (історії, відомим гравцям і тренерам, клубам і збірним): "Dictionnaire historique des clubs de football français" (1999); "Donqui foot. Dictionnaire rock, historique et politique du football" (2012); "Dictionnaire du football. Le ballon rond dans tous ses sens" (2012). У 2016 році опубліковано фундаментальний словник "Dictionnaire alphabétique et analogique du français des activités physiques et sportives", що містить 15 000 статей, які охоплюють термінологію понад 400 дисциплін, зокрема футбол. Усі проаналізовані словники можливо використати під час укладання французько-українського та українсько-французького футбольного словника, якого немає у вітчизняній лексикографії. Українським термінознавцям, лексикологам, лексикографам у співпраці з фахівцями галузі варто започаткувати видання збірника, на сторінках якого можна було б розглядати проблематику термінології спорту і фізичного виховання в українській та іноземних мовах.

Ключові слова: футбол, словник, французька мова, термінологія, лексика, переклад.

Olha ROMANCHUK,

orcid.org/0000-0001-8215-9741

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Ukrainian and Foreign Languages Department
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi
(Lviv, Ukraine) *olgabrvska@gmail.com*

Rostyslav KOVAL,

orcid.org/0000-0001-9284-7505

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Ukrainian and Foreign Languages Department
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi
(Lviv, Ukraine) *kovalrostyslav@gmail.com*

FOOTBALL REPRESENTATION IN FRENCH LEXICOGRAPHIC ISSUES (1998–2018)

The article deals with different types of dictionaries related to football, which were published in French from 1998 till 2018. The importance of the paper is connected with the need to give information related to football from leading French lexicographers and linguists of the late XX – early XXI centuries. The time frame of the study is limited to the period when the French national football team won its biggest victories. The aim of the article is to analyze the lexicographic representation of football in French at the beginning of the XXI century. According to the results of this research, it has been established that over the last 20 years a number of multilingual dictionaries of football terminology have been published: “Dictionnaire du football: 6 langues” (1998); “Fußball-Wörterbuch in 7 Sprachen” (2006); «Мова футболу. Шестимовний словник футбольної лексики» (2009); “Le grand dictionnaire de football» (2010); «Langenscheidt UEFA. Praxis Wörterbuch Fußball» (2010); as well as dictionaries in French on various aspects of football (history, famous players and coaches, clubs and national teams): “Dictionnaire historique des clubs de football français” (1999); “Donqui foot. Dictionnaire rock, historique et politique du football” (2012); “Dictionnaire du football. Le ballon rond dans tous ses sens” (2012). In 2016 “Dictionnaire alphabétique et analogique du français des activités physiques et sportives” containing 15,000 articles covering the terminology of more than 400 events, including football was published. All analyzed dictionaries can be used to compile a French-Ukrainian and Ukrainian-French football dictionary. Ukrainian terminologists, lexicologists, lexicographers and all interested persons should start publishing a collection of scientific papers, on the pages of which it would be possible to consider a rang of problems of sports terminology and physical education in Ukrainian and foreign languages.

Key words: football, dictionary, French, terminology, vocabulary, translation.

Постановка проблеми. Протягом останніх 20 років ми спостерігаємо справжній «бум» у справі видання словників французькою мовою, спрямованих на комплексне представлення лексики футболу. Часові рамки проведеного нами дослідження обмежено тим періодом, коли збірна Франції з футболу двічі (у 1998 та 2018 роках) ставала чемпіоном світу. Окрім того, у 2006 році французи завоювали срібні нагороди, тріумфували на Чемпіонаті Європи у 2000 році і стали другими 2016 року. Додамо, що у 1998 та 2016 роках Франція була країною-господарем.

Аналіз досліджень. У 2012 році автори статті вже здійснили спробу проаналізувати історію спортивної лексикографії (Романчук, 2012). Однак тоді предметом дослідження були здебільшого перекладні та тлумачні словники, які виходили друком в Україні та Росії. Тому сьогодні постає необхідність комплекснішого дослідження, де буде представлено лексикографічні здобутки футбольної галузі у французькій мові початку XXI століття.

Проблематика статті є актуальною і привертала увагу багатьох фахівців. Наприклад, Cosimo De Giovanni аналізує колокації та футбольну лексику у двомовних словниках (De Giovanni, 2010). Maria Francesca Bonadonna виділяє електронний футбольний словник “Kicktionary. The multilingual electronic dictionary of football language”, що містить 2 000 термінів німецькою, англійською та французькою мовами (Bonadonna, 2016).

Вагомими є здобутки Лабораторії спортивної лексикографії (Laboratoire de lexicographie sportive / LLS), яка є науково-дослідницьким центром університету міста Верона (Université de Vérone) в Італії, де працювали над укладанням

словника французької мови з фізичного виховання і спорту (Dictionnaire alphabétique et analogique du français des activités physiques et sportives / DAAFAPS) спочатку в паперовій, а згодом у цифровій версіях. Розглядається також можливість створення багатомовної версії (Ligas, 2013). Цей проєкт керується та координується професором Pierluigi Ligas, який є фахівцем із французької лінгвістики, професором Sibilla Cantarini, фахівцем із німецької лінгвістики, з якими співпрацюють доценти Paolo Frassi та Giovanni Tallarico, а також Maria Francesca Bonadonna та Fabio Pelizzoni (15). Лабораторія провадить співпрацю з іншими дослідницькими центрами, італійськими та закордонними, які працюють у сфері термінології, лексикографії, металексикографії, наприклад, LabLex (Laboratoire de la lexicographie bilingue), якою керує Giovanni Dotoli в університеті міста Барі (Université de Bari) в Італії, та LDI (Lexique, Dictionnaire et Informatique), якою керують Jean Pruvost з університету Сержі-Понтуаза (Université de Cergy-Pontoise) та Salah Mejri з університету Париж XIII (Université de Paris XIII) (8). Ця лабораторія поставила собі за мету проведення днів наукових досліджень, колоквіумів, семінарів і майстер-класів (15).

Мета статті полягає в аналізі лексикографічного представлення футболу у французькій мові на початку XXI століття.

Виклад основного матеріалу. Фізичне виховання і спорт, подібно до інших сфер людської діяльності, тісно пов'язані із системою відповідних професійних понять і термінів (Боровська, 2004). На думку Giovanni Tallarico, спортивна галузь є перспективною ділянкою для досліджень лексикологами. Науковець цілком слушно заува-

жує, що спортивна лексика набуває міжнародного характеру, і ця глобалізація найчастіше здійснюється за посередництвом англійської мови (Tallarico, 2018: 272).

Одним із найпопулярніших видів спорту у світі є футбол. Giovanni Dotoli говорить про те, що мова футболу (*langue du football*) відкриває великі перспективи для наукових пошуків (Dotoli, 2012). Як зазначають Eva Lavric та Jasmin Steiner, футбольна команда є особливо цікавим місцем лінгвістичної різноманітності. Дійові особи з найрізноманітнішими лінгвістичними компетенціями та вимога негайного успіху приводять до ухвалення рішень *ad hoc*, які пояснюються необхідністю спілкуватися за будь-яку ціну. Невербальні засоби (жести, малюнки) тут поєднуються з перекладом кодів і використанням *linguae francae*; якщо це функціонує, це також тому, що кожна ігрова позиція керується перед експліцитною комунікацією власними правилами та імпліцитними вимогами (Lavric, 2012: 27). За твердженням Юрія Струганця, особливість мови футболу в тому, що вона спрямована на вузьку сферу спілкування спеціалістів цієї галузі та на широке коло учасників футбольної комунікації – журналістів і вболівальників. Футбольний лексикон зазнає перманентних змін, що зумовило укладання словників футбольної термінології та її переклад іншими мовами (Струганець, 2016: 39).

Серед головних здобутків футбольної лексикографії французької мови зазначаємо низку важливих праць. У 2012 році Benoît Meyer опублікував “*Dictionnaire du football. Le ballon rond dans tous les sens*”, що містить понад 1 700 статей (Meyer, 2012). У першій частині представлено більш як 1 000 футбольних термінів з їхніми визначеннями та прикладами. У другій частині (енциклопедичній) запропоновано статті, які стосуються кожної країни, яка брала участь у фінальній фазі Чемпіонату світу починаючи з 1930 року, великих клубів європейського, африканського та південно-американського континентів, знакових місць для цього виду спорту (Meyer, 2012). Того ж року журналіст Hubert Artus видав працю “*Donqui foot. Dictionnaire rock, historique et politique du football*”, у якій представив історію розвитку та найрізноманітніші аспекти та проблеми футболу (наприклад, расизм) упродовж трьох останніх століть. Зокрема, XXI століття автор охарактеризував як “*foot business*” (Artus, 2012). Denis Ritter у “*Dictionnaire subjectif du football*” (2017) запропонував суб’єктивний, авторський погляд на відомих футбольних особистостей і найемоційніші моменти гри (Ritter, 2017). Emmanuel Petit,

легендарний французький футболіст, у 2017 році (у співавторстві з Daniel Rilo) опублікував “*Mon dictionnaire passionné de l’équipe de France*”, де описав та охарактеризував найбільші перемоги та найганебніші поразки в кар’єрі, навів спогади про феноменальні результати 1998 та 2000 років та інші важливі моменти (Petit, 2017). Серед інших праць виділяємо також словник футбольного арго (Merle, 1998), історичний словник французьких футбольних клубів (Berthou, 1999), “*Petit dictionnaire énervé du foot*” (Duluc, 2010) та “*Le p’tit abc du foot*” (Martin, 2013).

З-поміж перекладних багатомовних словників передовсім привертає особливу увагу робота Henri Goursau, де співставлено французькі футбольні терміни і термінологічні словосполучення з їхніми відповідниками в англійській, німецькій, іспанській, аргентинському варіанті іспанської, італійській, португальській, бразильському варіанті португальської, нідерландській, російській та українській мовах. Henri Goursau зібрав понад 50 000 слів і термінологічних словосполучень. Передмову написав президент Французької футбольної федерації Jean-Pierre Escalettes, у якій, зокрема, зазначив: «Футбол сьогодні став надзвичайно популярним, його мова досягла значного розвитку, усі лінгвістичні тонкощі якої журналісти і коментатори нам передають під час матчів. Технічний і професійний словник цього виду спорту сам збагатився новими словами, пов’язаними з еволюцією та змінами правил гри» (Goursau, 2010).

В інших країнах також приділяється значна увага лексикографічному представленню футбольної лексики. Наприклад, у Німеччині видано “*Fußball-Wörterbuch in 7 Sprachen*” (2006), що містить терміни німецькою, англійською, французькою, італійською, іспанською, португальською та турецькою мовами (Yildirim, 2006). У співпраці УЄФА та “*Langenscheidt*” опубліковано два видання (2008, 2010) німецько-англійсько-французького словника футбольних термінів. Видання 2008 року містить близько 2 000 термінів із кожної мови. Словник мав великий попит, тому через два роки вийшло друком друге видання, куди було додано 500 нових термінів, більшість з яких стосуються гри та преси (Langenscheidt UEFA, 2010).

В Україні опубліковано шестимовний (українсько-французько-іспансько-російсько-англійсько-німецький) словник футбольної лексики. Це одна з перших у нашій країні спроб систематизувати термінологічний фактаж цього виду спорту та проілюструвати паралелі й розбіжності в різних мовах (Помірко, 2009).

Серед інших дво- та багатомовних словників лексики футболу виділяємо також: словник Jacques Crevoisier (1998), де автором подано еквіваленти 2000 термінів французькою, англійською, німецькою, іспанською, італійською та португальською (Crevoisier, 1998); словник "Football dictionary. Dictionnaire du football. Diccionario del fútbol. Fußball-Wörterbuch" (1998), редакторами якого виступили Thomas Binder та Monika Brasse (Binder, 1998); французько-італійський футбольний глосарій (2007), який уклав Mario Selvaggio (Selvaggio, 2007). Додамо, що у 2008 році Dieter Seelbach опублікував посібник "Lernwörterbuch der Fußballsprache. Deutsch-Französisch, Französisch-Deutsch", який спрямований на вивчення термінології футболу в німецькій і французькій мовах (Seelbach, 2008).

Zahir Oussadi, головний редактор футбольного журналу "Onze Mondial", запропонував перелік термінів для найменування гравців, голів, технічних прийомів, воротарських помилок, ударів, суддівства, перемог і поразок, майданчика. Наприклад, для характеристики класного гравця: *braqueur (m)*; *cador (m)*; *génie (m)*; *boss (m)*; *parrain (m)*; *chef (m)*; *kaiser (m)*; *maestro (m)*; поганого: *bourrin (m)*; *boucher (m)*; *jambon (m)*; *chèvre (f)*; *bidon (m)*; *tocard (m)*; *pipe (f)*; *danseuse (f)*; *quiche (f)*; красивого голу: *chocolat (m)*; *bijou (m)*; *bonbon (m)*; *café-crème (m)*; помилки воротаря: *toile (f)*; *boulette (f)*; технічного прийому: *caramel (m)*; *sucrerie (f)*; *chewing-gum (m)*; *caviar (m)*; судді та суддівства: *corbeau (m)*; *zéro (m)*; *aveugle (m)* тощо (Oussadi, 2015).

У ґрунтовному збірнику "The Linguistics of Football" (2008), укладеному Eva Lavric, Gerhard Pisek, Andrew Skinner та Wolfgang Stadler, представлено наукові розвідки, присвячені дослідженням футбольної термінології в різних мовах, а також бібліографію праць із цієї тематики (Lavric, 2008).

Одним із найбільших досягнень у спортивній лексикографії французькою мовою сьогодні справедливо вважають фундаментальну працю італійця Pierluigi Ligas "Dictionnaire alphabétique et analogique du français des activités physiques et sportives (DAAFAPS)" (Ligas, 2016), препринт якого вийшов 2008 року. Pierluigi Ligas, про якого вже йшлося, є лексикологом, лексикографом і

металексикографом, членом багатьох наукових товариств, його дослідницькі пошуки спрямовані на вивчення внеску лінгвістики в історію мови та еволюцію суспільства, головню в діяхронічній перспективі, і перебувають на пересіченні семантики та прагматики. Іншими науковими інтересами вченого є корпусна лінгвістика та автоматизований аналіз змісту за допомогою найсучаснішого програмного забезпечення. З 2009 року Pierluigi Ligas керує Лабораторією спортивної лексикографії, яку створив при кафедрі романських студій університету міста Верона з метою завершення та видання зазначеного вище словника.

Словник опубліковано у 2016 році, де представлено 15 000 статей, які охоплюють лексику понад 400 спортивних дисциплін, зокрема футболу. Для цього було детально опрацьовано газети, спортивні журнали, спеціалізовані публікації, спортивні теле- та радіопередачі, інтернет-сайти інші джерела (Ligas, 2016; Bonadonna, 2016: 219). Maria Francesca Bonadonna пропонує втілити створення у майбутньому багатомовного словника термінології фізичного виховання і спорту на базі саме цієї праці. Вона цілком слушно зауважує, що укладання такої значної за обсягом роботи стало б титанічною працею (*œuvre titanesque*) (Bonadonna, 2016: 219).

Висновки. Проведене дослідження свідчить про те, що впродовж останніх 20 років у французькій лексикографії відбувся вагомий поступ у справі видання словників, що стосуються найрізноманітніших аспектів футболу.

Окрім перекладних словників, представлено праці енциклопедично-довідкового спрямування, які охоплюють зазвичай професійну лексику, історичні аспекти, біографії відомих гравців і тренерів, змагання тощо. Усі проаналізовані словники можливо використати під час укладання французько-українського та українсько-французького футбольного словника, якого немає у вітчизняній лексикографії.

Українським термінознавцям, лексикологам, лексикографам у співпраці з фахівцями галузі варто започаткувати видання збірника, на сторінках якого можна було б розглядати проблематику термінології спорту та фізичного виховання в українській та іноземних мовах, провадити заходи з її стандартизації та кодифікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боровська О. В. Співвідношення національних та інтернаціональних термінів в українській термінології галузі фізичної культури та спорту : автореф. дис. ... к-та філол. наук : 10.02.01. Київ, 2004. 17 с.
2. Мова футболу. Шестимовний словник футбольної лексики / Помірко Р. С., Дубяк М. Б., Іваньо Т. Р., Проців М. І. Львів : НБФ «Українські технології», 2009. 100 с.
3. Романчук О. В., Коваль Р. С. Історія спортивної лексикографії. *Молода спортивна наука України*. 2012. Вип. 16. Т. 1. С. 271–276.

4. Струганець Ю. Б. Семантика, структура, функціонування футбольної лексики в українській літературній мові початку XXI століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2016. 228 с.
5. Artus H. *Donqui foot. Dictionnaire rock, historique et politique du football*. Paris : DON Quichotte, 2012. 512 p.
6. Berthou Th. *Dictionnaire historique des clubs de football français*. Mulhouse : White-Rovers, Pages de foot, 1999. 251 p.
7. Binder Th., Brasse M. *Football dictionary. Dictionnaire du football. Diccionario del fútbol. Fußball-Wörterbuch*. Zürich : FIFA, 1998. 459 p.
8. Biobibliographies des contributeurs. *Éla. Études de linguistique appliquée*. 2012/1. № 165. pp. 125–127.
9. Bonadonna M. Fr. La terminologie du sport : vers un dictionnaire multilingue. *Diversité et Identité Culturelle en Europe. Diversitate și Identitate Culturală în Europa*. 2016. T. 13/1. București : Editura Muzeul Literaturii Române. pp. 205–224.
10. Crevoisier J. *Dictionnaire du football. Soccer Dictionary. Dicionário de Fútbol. Fußball-Lexikon. Dicionário de Futebol. Dizionario del Calcio*. Ballan-Miré : ERTI, 1998. 133 p.
11. De Giovanni C. Les collocations et la langue du foot dans les dictionnaires bilingues. *Le lingue dello sport. Actes du colloque international, Rome, Libera Università "San Pio V", 1er octobre 2009*. 2010. Fasano-Paris. pp. 161–170.
12. Dotoli G. La langue du football. *Éla. Études de linguistique appliquée*. 2012/1. № 165. pp. 29–42.
13. Duluc V. *Petit dictionnaire énervé du foot*. Paris : Les Éditions de l'Opportun, 2010. 220 p.
14. Goursau H. *Le grand dictionnaire de football*. Saint-Orens de Gameville : Éditions Henri Goursau, 2010. 480 p.
15. Laboratoire de lexicographie sportive. *Études francophones mises en réseau* : вебсайт. URL : www.efmr.it/?q=it/node/503 (дата звернення: 22.10.2020).
16. Langenscheidt UEFA. *Praxis Wörterbuch Fußball. Deutsch – Englisch – Französisch*. Berlin : Langenscheidt / UEFA, 2010. 569 S.
17. Lavric E., Steiner J. Football: le défi de la diversité linguistique. *Bulletin VALS-ASLA*. 2012. 95. P. 15–33.
18. Le top des expressions du football, de la trompette au mec claqué. *Onze Mondial* : веб-сайт. URL : <http://www.onzemonial.com/dossiers/59541-lexique-supporters-football-vocabulaire> (дата звернення: 20.06.2020).
19. Ligas P. *Dictionnaire alphabétique et analogique du français des activités physiques et sportives (DAAFAPS)*. Verone : Qui Edit, 2016. 1986 p.
20. Ligas P. Entre langue courante et langue de spécialité: le langage du sport et le Daafaps. *Dictionnaires, technolécies et terminologie*. 2013. Kenitra : Laboratoire Langage et société, CNRSTURAC. pp. 317–334.
21. Martin É., Lancestre P. *Le p'tit abc du foot*. Pantin : Fleur de Ville, 2013. 95 p.
22. Merle P. *L'Argot du foot*. Paris : Mona Lisait, 1998. 79 p.
23. Meyer B. *Dictionnaire du football. Le ballon rond dans tous ses sens*. Paris : Honoré Champion, 2012. 496 p.
24. Petit E., Rilo D. *Mon dictionnaire passionné de l'équipe de France*. Paris : Hugo Sport, 2017. 256 p.
25. Ritter D. *Dictionnaire subjectif du football*. Paris : L'harmattan, 2017. 260 p.
26. Seelbach D. *Lernwörterbuch der Fußballsprache. Deutsch-Französisch, Französisch-Deutsch*. Hamburg : Buske, 2008. 222 S.
27. Selvaggio M. *Glossaire français-italien du football*. Fasano : Schena, 2007. 176 p.
28. Tallarico G. "Cinquante nuances de board": anglicismes néologiques et équivalents autochtones dans le domaine des sports de glisse. *Emprunts néologiques et équivalents autochtones: études interlangues*. 2018. Łódź : WUŁ. pp. 271–288.
29. *The Linguistics of Football* / Lavric E., Pisek G., Skinner A., Stadler W. Tübingen : Gunter Narr, 2008. 418 p.
30. Yildirim K. *Kauderwelsch Dictionary. Fußball-Wörterbuch in 7 Sprachen. Deutsch-English-Français-Italiano-Español-Português-Türkçe*. Bielefeld : Reise-Know-How Rump, 2006. 160 S.

REFERENCES

1. Borovska O. V. Spivvidnoshennia natsionalnykh ta internatsionalnykh terminiv v ukrainskyi terminologii haluzi fizychnoi kultury ta sportu [The correlation of national and international terms in Ukrainian terminology of physical culture and sport]. *Avtoref. dys. na здобuttia nauk. stupenia k-ta filol. nauk : 10.02.01*. Kyiv, 2004. 17 p. [in Ukrainian].
2. Mova futbolu. Shestymovnyi slovnyk futbolnoi leksyky [Language of football. Football terms in six languages]. Pomirko R. S., Dubiak M. B., Ivanio T. R., Protsiv M. I. Lviv, 2009. 100 p. [in Ukrainian, French, Spanish, Russian, English and German].
3. Romanchuk O. V., Koval R. S. Istoriiia sportyvnoi leksukohrafiï [History of sports lexicography]. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy [Young Sports Science of Ukraine]*. 2012. Is. 16, Vol. 1. P. 271–276 [in Ukrainian].
4. Struhanets Yu. B. Semantyka, struktura, funkcionuvannia futbolnoi leksyky v ukrainskyi literaturniy movi na pochatku XXI stolittia [Semantics, structure, functioning of football vocabulary in literary Ukrainian at the beginning of the XXI century]. *Dys. ... kand. filol. nauk : Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka*. Ternopil. 228 p. [in Ukrainian].
5. Artus H. *Donqui foot. Dictionnaire rock, historique et politique du football*. Paris : DON Quichotte, 2012. 512 p. [in French].
6. Berthou Th. *Dictionnaire historique des clubs de football français*. Mulhouse : White-Rovers, Pages de foot, 1999. 251 p. [in French].
7. Binder Th., Brasse M. *Football dictionary. Dictionnaire du football = Diccionario del fútbol = Fußball-Wörterbuch*. Zürich : FIFA, 1998. 459 p. [in English, French, Spanish and German].
8. Biobibliographies des contributeurs. *Éla. Études de linguistique appliquée*. 2012/1. № 165. pp. 125–127. [in French].

9. Bonadonna M. Fr. La terminologie du sport : vers un dictionnaire multilingue. Diversité et Identité Culturelle en Europe. Diversitate și Identitate Culturală în Europa. 2016. T. 13/1. București : Editura Muzeul Literaturii Române. pp. 205–224. [in French].
10. Crevoisier J. Dictionnaire du football. Soccer Dictionary. Dicionário de Fútbol. Fußball-Lexikon. Dicionário de Futebol. Dizionario del Calcio. Ballan-Miré : ERTI, 1998. 133 p. [in French, English, German, Spanish, Italian and Portuguese].
11. De Giovanni C. Les collocations et la langue du foot dans les dictionnaires bilingues. Le lingue dello sport. Actes du colloque international, Rome, Libera Università "San Pio V", 1er octobre 2009. 2010. Fasano-Paris. pp. 161–170. [in French].
12. Dotoli G. La langue du football. Éla. Études de linguistique appliquée. 2012/1. № 165. pp. 29–42. [in French].
13. Duluc V. Petit dictionnaire énervé du foot. Paris : Les Éditions de l'Opportun, 2010. 220 p. [in French].
14. Goursau H. Le grand dictionnaire de football. Saint-Orens de Gameville : Éditions Henri Goursau, 2010. 480 p. [in French, English, German, Spanish, Argentinian Spanish, Italian, Portuguese, Brazilian Portuguese, Dutch, Russian and Ukrainian].
15. Laboratoire de lexicographie sportive. Études francophones mises en réseau : веб-сайт. URL : www.efmr.it/?q=it/node/503 [in French].
16. Langenscheidt UEFA. Praxis Wörterbuch Fußball. Deutsch – Englisch – Französisch. Berlin : Langenscheidt / UEFA, 2010. 569 S. [in German, English and French].
17. Lavric E., Pisek G., Skinner A., Stadler W. The Linguistics of Football. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2008. 418 p. [in English].
18. Lavric E., Steiner J. Football: le défi de la diversité linguistique. Bulletin VALS-ASLA. 2012. 95. pp. 15–33. [in French].
19. Le top des expressions du football, de la trompette au mec claqué. Onze Mondial : vebsait. URL : <http://www.onzemonial.com/dossiers/59541-lexique-supporters-football-vocabulaire> (дата звернення: 20.06.2020) [in French].
20. Ligas P. Dictionnaire alphabétique et analogique du français des activités physiques et sportives (DAAFAPS). Verone : Qui Edit, 2016. 1986 p. [in French].
21. Ligas P. Entre langue courante et langue de spécialité: le langage du sport et le Daafaps. Dictionnaires, technoclectes et terminologie. 2013. Kenitra : Laboratoire Langage et société, CNRSTURAC. pp. 317–334. [in French].
22. Martin É., Lancestre P. Le p'tit abc du foot. Pantin : Fleur de Ville, 2013. 95 p. [in French].
23. Merle P. L'Argot du foot. Paris : Mona Lisait, 1998. 79 p. [in French].
24. Meyer B. Dictionnaire du football. Le ballon rond dans tous ses sens. Paris : Honoré Champion, 2012. 496 p. [in French].
25. Petit E., Rilo D. Mon dictionnaire passionné de l'équipe de France. Paris : Hugo Sport, 2017. 256 p. [in French].
26. Ritter D. Dictionnaire subjectif du football. Paris : L'harmattan, 2017. 260 p. [in French].
27. Seelbach D. Lernwörterbuch der Fußballsprache. Deutsch-Französisch, Französisch-Deutsch. Hamburg : Buske, 2008. 222 S. [in German and French].
28. Selvaggio M. Glossaire français-italien du football. Fasano : Schena, 2007. 176 p. [in French and Italian].
29. Tallarico G. "Cinquante nuances de board": anglicismes néologiques et équivalents autochtones dans le domaine des sports de glisse. Emprunts néologiques et équivalents autochtones: études interlangues. 2018. Łódź : WUŁ. pp. 271–288. [in French].
30. Yildirim K. Kauderwelsch Dictionary. Fußball-Wörterbuch in 7 Sprachen. Deutsch-English-Français-Italiano-Español-Português-Türkçe. Bielefeld : Reise-Know-How Rump, 2006. 160 S. [in German, English, French, Italian, Spanish, Portuguese and Turkish].